

Nr 377.

Av herr Holmgren m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition,
nr 20, angående försvarsväsendets ordnande.

Den för försvarsväsendet i dess helhet ur organisatorisk synpunkt viktigaste bland de åtgärder, som återfinnas i Kungl. Maj:ts proposition nr 20 angående försvarsväsendets ordnande, är utan tvivel den föreslagna sammanslagningen av arméns och marinens flygväsende till en med armén och marinen jämnställd ny försvarsgren, benämnd flygvapnet.

En dylik tredelning av krigsmakten skulle måhända kunna anses berättigad, om luftkrigföringen vore skild från lant- resp. sjökrigföringen på samma sätt som dessa båda sistnämnda arter av krigföring äro sinsemellan åtskilda. Detta är emellertid långt ifrån fallet. Luftkriget försiggår visserligen i luften, men dess egentliga mål ligga antingen på marken eller på vattnet. Striden mellan luftstridskrafter kunna aldrig avgöra ett krig eller över huvud taget leda till svidande resultat, men däremot luftstridskrafternas betydelsefulla *verkan* mot mark och vatten. Luftstridskrafterna kunna dock därvid icke vare sig utföra ockupationer i någon större skala eller någon slags blockad, utan deras verkan inskränker sig till förstörelse av stridsmedel och andra värden på land och vatten. De luftoperationer, som utföras i samband med lant- eller sjöstridskrafter, måste uppenbarligen planläggas av dem, som leda lant- och sjökrigsoperationerna. Men då även de rent självständiga luftföretagen hava mål på mark eller vatten, ligger närmast till hands att även dessa företag planeras av respektive stabsschefer, helst som det alltid är svårt att avgöra, när ett luftföretag övergår från att vara självständigt till att utföras i samband med stridskrafter på marken och vattnet och tvärtom. Försvaret åter mot luftanfall utföres dels av luftvärnsanstalter på mark och på fartyg, dels av försvarande luftstridskrafter. Ledningen av de förra måste ligga hos vederbörande lant- och sjömilitära befälhavare, ledningen av de senare kan icke heller läggas i andra händer. Regeringsförslaget förutsätter också mycket riktigt, att någon tredelning av krigsledningen ej skall äga rum, den skall fortfarande ligga i högste befälhavarens hand, biträdd av de två generalstabs- och marinestabscheferna. Flygchefen är därför också enligt regeringsförslaget en freds- och hemortsmyndighet. Samtidigt har han emellertid i fredstid fått

en befogenhet, som icke motsvarar hans ställning enligt krigsorganisationen. Han skall sålunda ansvara icke blott för flygvapnets förvaltning utan även för dess krigsduglighet, vilket innefattar icke blott att utöva bestämmande inflytande på riktlinjerna för materielens utveckling utan även att leda såväl praktisk som teoretisk utbildning inom flygvapnet. I krig behöver han emellertid icke bära ansvaret för sin fredsverksamhet, vilket måste betraktas såsom principiellt oriktigt.

Det väsentliga *militära* skälet i regeringspropositionen för en sammanslagning synes vara, att vi alltid måste räkna med ett relativt fåtaligt flygvapen, att därför vare sig arméns eller marinens krav på flygmateriel fullt kunna tillfredsställas. Detta förhållande råder nog med all slags krigsmateriel. I luften anses det emellertid i regeringspropositionen att armén och marinen skola kunna, beroende av krigsläget, låna materiel av varandra, vilken materiel då skall byta landningsanordningar för att kunna användas lantmaskiner till sjöss och sjömaskiner till lands. Även om så låter sig göra, så kan ju personalen svårligen vara utbildad för både lant- och sjökrig, vilka nu en gång för alla äro olika. Den som skall utföra luftoperationer mot trupper bör vara soldat, den som skall utföra dem mot fartyg, bör vara sjöman. Motsatsen lämnar icke det bästa resultat. Regeringsförslaget visar också detta, i det att blott en ringa del av utbildningen kunnat göras gemensam. Flygchefen måste vidare alltid komma att stå mer eller mindre främmande för endera vapengrenen. Hans ledning av utbildning och övningar för den personal, som tillhör ifrågakvarande försvarsgren, måste därför bliva endast formell och följaktligen icke effektiv.

Det *tekniska* skälet är att genom en gemensam organisation största möjliga enhetlighet och planmässighet skall nås i materielanskaffningen. Det är i själva verket mycket litet av flygvapnets materiel, som är gemensamt för armé och marin. Den är olikartad, dels på grund av landningssättet, dels genom att maskinerna föra olika vapen. Gemensamt äro i huvudsak endast motor- och vingkonstruktioner.

Den *ekonomiska* fördelen med den gemensamma organisationen skulle ligga dels i gemensam anskaffning och dels i minskade administrationskostnader. Då, såsom ovan framhållits, flygmaterielen i väsentliga delar är olika för armé och marin, kan gemensam anskaffning endast undantagsvis förekomma, och vid sådana tillfällen torde ett samarbete mellan arméns och marinens vederbörande organ lätt kunna åstadkommas. För administrationen upptager regeringsförslaget en fullständig flygstyrelse med en armébyrå, en marinbyrå, en teknisk byrå och en förvaltningsbyrå. Om i stället armé- och marinbyrån förläggas såsom nya departement respektive avdelningar i armé- och marinförvaltningarna och den tekniska och förvaltningspersonal, som på vardera hållet må erfordras utöver inom armé- och marinförvaltningarna redan befintlig dylik, fördelas till dessa

båda verk, så synes skillnaden icke behöva bliva särskilt stor, helst som flygstyrelsens nu tilltänkta chef bliver disponibel såsom chef för endera av departementet eller avdelningen, vilken chef i så fall bliver överflödig.

I regeringspropositionen framhålles, hurusom ett sammanslaget flygvapen existerar i England, Italien, Norge och Finland. Vad Finland vidkommer torde detta sammanhånga med att landet praktiskt sett ännu saknar marin. Italien och Norge torde hava utfört sin organisation efter Englands exempel, och det är oemotsägligt, att mot den engelska organisationen reses ett synnerligen starkt motstånd, åtminstone från maritimt håll. Frågan kan också ingalunda anses slutgiltigt löst i England, där den utvecklingen är långt ifrån utesluten, att marinens flygvapen kommer att utbrytas ur det hela. Så vitt det blivit oss bekant, har en sammanslagning av arméns och marinens flygvapen hos oss blivit avstyrkt från militärt håll.

I betraktande av att några väsentliga fördelar icke synas oss stå att vinna med en sammanslagning av flygvapnen, att en dylik organisation giver den gemensamme flygchefen ett inflytande på vapnet, som icke motsvarar hans ansvarsställning under krig, att ett gemensamt flygväsen är infört endast i ett fåtal främmande länder och långt ifrån rönt odelat gillande samt att slutligen åtgärdens vidtagande i Sverige blivit avstyrkt från militärt håll få vi föreslå,

att den i Kungl. Maj:ts proposition nr 20 framlagda organisationsändringen icke måtte komma till stånd, utan att arméns och marinens flygväsenden, vardera med särskild budget, inrangeras såsom nya vapenslag i armén och marinen, samt att för handhavandet av det nya vapnets tekniska och ekonomiska ledning ett nytt departement och en ny avdelning upprättas inom armé- resp. marinförvaltningen. Därest det för försvarsfrågans behandling utsedda särskilda utskottet biträder detta vårt förslag, torde det få ankomma på utskottet att föreslå de ändringar i värnpliktslagen och i försvarsväsendets stater som härav må betingas.

Stockholm den 26 februari 1924.

Bj. Holmgren.

H. Kinmanson.

Dan Poppius.

